

การพัฒนาหลักสูตรผู้นำของโรงเรียน เซนต์คาเบรียลเพื่อสร้างผู้นำยุคใหม่

The Development of Saint Gabriel's College Leadership Course for Creating Leader in the Contemporary Period

ณพชร รัตนโกสัย¹ และ อภิรัตน์ กังสดารพร²

วันรับ: 6 กันยายน 2565 วันแก้ไข: 10 ตุลาคม 2565 ยอมรับ: 17 พฤศจิกายน 2565

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณสมบัติผู้นำยุคใหม่ และศึกษาพัฒนาการด้านภาวะผู้นำของนักเรียนในหลักสูตร SG Leader ของโรงเรียนเซนต์คาเบรียล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนนักเรียนในหลักสูตร SG Leader ที่นำไปสู่การสร้างภาวะผู้นำยุคใหม่ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามกระบวนการต่อไปนี้ การวิจัย เรื่องการศึกษาภาวะผู้นำของนักเรียนหลักสูตร SG Leader โรงเรียนเซนต์คาเบรียล เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ที่ได้รับความนิยมในขณะนี้ ด้วยวิธีสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับคณะผู้ทรงคุณวุฒิทางภาวะผู้นำ 3 ท่าน และคณะผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับหลักสูตรฯ ได้แก่ คุณครูผู้สอนในหลักสูตร 3 ท่าน นักเรียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรฯ 3 ท่าน นักเรียนนักเรียนที่จบการศึกษาจากหลักสูตรฯ 3 ท่าน ผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตร

¹หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง, วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

²ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา, สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง, วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

2 ท่าน และผู้ปกครองของนักเรียนที่จบหลักสูตร 2 ท่าน ผลการศึกษาพบว่าการศึกษาคุณสมบัติทั้งหมด 12 ประการของผู้ในยุคใหม่ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการในปัจจุบัน คือ ผู้นำที่ไม่มองว่าตนเองเก่งที่สุด เป็นผู้ฟังที่ดี เปิดรับให้ผู้อื่นมีส่วนร่วม และเปิดรับความคิดของผู้อื่น มีวิสัยทัศน์ที่ผู้อื่นสามารถมีส่วนร่วม มีอุดมการณ์ สามารถสร้างบารมี มีบุคลิกภาพที่ดี และมีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน เพื่อเพื่อ กล้าแสดงออก และมีความกล้าตัดสินใจ ในขณะที่เดียวกันจากการศึกษายังพบว่ามีทักษะ 13 ประการหลักที่ผู้นำยุคใหม่จำเป็นต้องมีได้แก่ ทักษะในการวางแผนงาน ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการจัดการระบบและกระบวนการคิด รวมไปถึงทักษะการประเมินสถานการณ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะในการสื่อสารสองทางอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำยังต้องมีความรู้อย่างถ่องแท้ในงานที่เองทำ มีทักษะการสร้างแรงบันดาลใจ มีทักษะการบูรณาการ ทักษะการวิจัยพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว ทักษะในการใช้โปรแกรมประยุกต์ ทักษะในการปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และทักษะการทำงานเป็นทีม ซึ่งคุณลักษณะ และทักษะเหล่านี้ควรจะต้องปรากฏอยู่ในหลักสูตร โดยจากการวิจัยนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อการวิจัยสองประการ 1. ผู้วิจัยเสนอว่า การนำวิจัยนี้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นหากสามารถจัดให้มีการสัมมนาให้ผู้ให้ข้อมูลทั้งแบบกลุ่ม และแบบเดี่ยว 2. ผู้วิจัยเสนอว่าในการศึกษาเรื่องที่ดีคล้ายกันในครั้งนี้ควรมีการสรรหาผู้ให้ข้อมูลที่มาจากช่วงวัยที่แตกต่างกัน รวมไปถึงภูมิหลังทางการศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อที่จะได้ฉายภาพของสังคมได้กว้าง และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: หลักสูตร SG Leader, ผู้นำยุคใหม่, คุณลักษณะผู้นำ

Abstract

This independent research aims to study characteristics of contemporary leadership and the development of the students under the SG Leader curriculum of Saint Gabriel's College. To achieve effective educational processes of leadership development in the curriculum and to enhance the students' leadership in the contemporary period, Transformational Leadership framework was applied. The qualitative method was employed to collect data. 3 Leadership experts and 10 stakeholders in the SG Leader curriculum, i.e., teachers, and students, were recruited for the focus group interview sessions. The findings of this study identified 12 key characteristics and 13 essential skills of a good leader in our contemporary time. The 12 key leadership traits consist of humility, effective listening, being open-minded, being participative, idealistic orientation, charisma, positive personality, flexibility, generosity, assertiveness, and decisiveness. Alongside these characteristics, the 13 essential skills are also required: strategic planning, critical thinking, systematic planning, situation assessment, problem-solving, effective two-way communication, expertise, inspiring, integration, research and development, application, self-adaptation, and team-working skills. The study suggests that these characteristics and skills should be included in the SG Leader curriculum for the effective improvement of leadership in the contemporary period. According to this study, research has 2 suggestions to this research. 1. Researcher suggests that this study would be more efficient if it can conduct both group and individual interviews. 2. Researcher suggests to the upcoming study shared some similarities to this study and that the research should have informants with a greater variety of age, and educational background to enlarge ideas and understanding on the society.

Key words: SG Leader Curriculum, Contemporary Leader, Leadership Traits

1. บทนำ

ผู้นำถือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์มาเป็นเวลายาวนาน อันเป็นผลมาจากการที่ธรรมชาติของมนุษย์ กล่าวคือมนุษย์คือสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่เป็นกลุ่มก้อนหรือเป็นชุมชน ด้วยเหตุนี้ผู้นำจึงเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นผู้ชี้นำ ตัดสินใจในทิศทางของกลุ่ม หรือชุมชนนั้น เนื่องจากการตัดสินใจ การกระทำของผู้นำทำให้เกิดผลต่อสมาชิกของชุมชนนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับกลุ่มองค์กร สังคม ประเทศ หรือโลก ดังเช่นที่กล่าวโดย Schaeffer, Schultz, และ Salerno ว่า “.... ในช่วงเวลาที่ไม่มีการภาวะผู้นำ สังคมก็หยุดนิ่ง ความก้าวหน้าเกิดขึ้นเมื่อผู้นำที่มีความกล้าหาญ และความสามารถรู้จักคว้าโอกาส เพื่อเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ดีขึ้น” (Schaeffer, L. D., Schultz, A.M., & Salerno, J.A., 2009) หรือดังที่สามารถเห็นในปัจจุบันว่าผู้นำที่ดีหรือไม่ดีนั้นส่งผลต่อภาพรวมของกลุ่ม หรือชุมชนนั้น ๆ ผู้นำที่ดีก็จะทำให้เกิดความเจริญงอกงามต่อกลุ่ม หรือชุมชน ในขณะที่ผู้นำที่ไม่ดีก็จะทำให้เกิดความเดือนร้อนต่อกลุ่ม และชุมชน ด้วยเหตุนี้ผู้นำจึงเป็นสิ่งสำคัญ อันเนื่องมาจากคุณสมบัติ และการกระทำของผู้นำ มีผลอย่างมากต่อการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในกลุ่ม หรือชุมชนนั้น ๆ อันส่งผลต่อการพัฒนาหรือดำรงอยู่ได้ ของกลุ่ม หรือชุมชน

จากความต้องการของโลกในปัจจุบัน ภาวะผู้นำนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการขับเคลื่อนสังคม และแก้ไขปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่นการคอร์รัปชั่น หรือการไม่สามารถปรับตัวได้ขององค์กรทางภาครัฐ และเอกชนอันส่งผลเสียต่อการพัฒนาประเทศอย่างมีนัยยะ กล่าวคือด้วยบริบททางสังคมที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว นั้นผู้นำมีความจำเป็นจะต้องตอบสนองบริบทดังกล่าวได้ ส่งผลให้ผู้นำมีความจำเป็นที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่นรู้เท่าทัน สามารถนำการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว และสามารถอุทิศตนเพื่อผู้อื่นได้ รวมไปถึงมีความยั่งยืนตามทฤษฎีแห่งศตวรรษที่ 21

โรงเรียนเซนต์คาเบรียลหนึ่งในสถานศึกษาเอกชนที่ดีที่สุดของประเทศไทย เปิดทำการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2463 ได้ผลิตผู้นำทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองสู่ประเทศไทย และโลกมาอย่างยาวนาน ได้เล็งเห็นปัญหาความขาดแคลนผู้นำที่แท้จริง (Authentic Leader) พร้อมกับเล็งเห็นความเป็นไปได้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้กับเยาวชน ซึ่งถือว่าเป็นอนาคตของชาติผ่านแนวคิด “Authentic Leaders for Better Thailand” อันเป็นแนวคิดลงสู่ภาคปฏิบัติในสถานศึกษาที่มีเป้าหมายชัดเจน ในการสร้างภาวะผู้นำที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคม และ

การพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพขึ้นในประเทศไทยที่มีทั้งคุณสมบัติทั้งเก่งและดี การตระหนักดังกล่าวส่งผลให้ โรงเรียนเซนต์คาเบรียลตัดสินใจที่จะเสริมสร้างภาวะผู้นำให้กับเด็กนักเรียนอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้เกิดการจัดตั้งหลักสูตรพัฒนาส่งเสริมวิชาการ และคุณธรรม (พสวค.) หรือในปัจจุบันคือหลักสูตร SG Leader ขึ้นเป็นทางเลือกให้กับนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2557 โดยการนำของ ผศ.ดร.วินัย วิริยะวิทยาวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนในขณะนั้น ยิ่งไปกว่านั้นในปีการศึกษา 2561 โรงเรียนเซนต์คาเบรียล ภายใต้การนำของภราดา ดร.มณฑล ประทุมราช และภราดาศุภาวฑู สติธิโชคสกุลได้ตัดสินใจปรับเปลี่ยนให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำขึ้นสำหรับนักเรียนทุกคน ภายในชื่อใหม่ SG Leader ซึ่งกลายเป็นหลักสูตรสถานศึกษาภาคบังคับ เพื่อสร้างสรรค์ผู้นำที่เก่ง และดี ตามหลักภาวะผู้นำ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม และเพื่อนำพาการพัฒนาสังคมอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

โดยในการทำการเรียนการสอนหลักสูตรผู้นำของโรงเรียนเซนต์คาเบรียล ซึ่งในงานวิจัยนี้จะเรียกว่า หลักสูตร SG Leader นั้นถือเป็นการทำการเรียนการสอนโดยเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนผ่านกระบวนการทำกิจกรรม การสะท้อนคิด รวมไปถึงสถานการณ์จำลอง และสถานการณ์จริง ตามที่หลักสูตรกำหนด โดยทำการเรียนการสอนบนพื้นฐานของภาวะผู้นำ ทักษะที่จำเป็นของพลเมืองโลก และกระแสโลกาภิวัตน์ แต่อย่างไรก็ตามกระแสโลกาภิวัตน์นั้นได้มีพัฒนาการ มีพลวัต และการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว อันนำมาซึ่งข้อท้าทาย และความจำเป็นในการศึกษาหลักสูตร SG Leader เพื่อแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง และค่านิยมของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลต่อความต้องการผู้นำ และพลเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการของสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร SG Leader เพื่อให้สามารถสร้างผู้นำที่แท้จริงตามแนวคิดของหลักสูตรแต่ดั้งเดิมได้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณสมบัติผู้นำยุคใหม่
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านภาวะผู้นำของนักเรียนในหลักสูตรพัฒนาส่งเสริมวิชาการ และคุณธรรม

3. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนนักเรียนในหลักสูตร SG Leader ที่นำไปสู่การสร้างภาวะผู้นำยุคใหม่

3. การดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีคำถามวิจัยว่า ภาวะผู้นำของนักเรียนเซนต์คาเบรียล ที่เรียนในหลักสูตร SG Leader ได้พัฒนาภาวะผู้นำของตนเองอย่างไร ตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรและความต้องการของสังคมหรือไม่ และในสังคมปัจจุบันมีความต้องการผู้นำที่มีภาวะผู้นำอย่างไร และหลักสูตร SG Leader ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาเนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอนอย่างไรเพื่อให้ตรงกับความต้องการของสังคมยุคใหม่ โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเริ่มจากการศึกษาทฤษฎีผู้นำยุคใหม่ จากนั้นสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิภาวะผู้นำจาก 3 มิติของสังคมได้แก่ ผู้นำทางการเมือง ผู้นำทางธุรกิจ และผู้ทรงคุณวุฒิทางภาวะผู้นำเพื่อศึกษาคุณสมบัติของผู้นำยุคใหม่ จากนั้นนำมาเปรียบเทียบว่าคุณสมบัติเหล่านั้นมาตรวจสอบ ตรวจสอบเช็คว่าได้มีการบรรจุลงในหลักสูตรฯ หรือไม่ หรือเกิดขึ้นกับผู้เรียนระหว่าง หรือภายหลังการเรียนในหลักสูตรนี้หรือไม่ ผ่านการสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับหลักสูตร ได้แก่ คณะครูผู้สอนจำนวน 3 ท่าน คณะนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในหลักสูตร และจบจากหลักสูตร กลุ่มละ 3 ท่าน และคณะผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในหลักสูตร และจบจากหลักสูตร กลุ่มละ 2 ท่าน จากนั้นเมื่อได้ชุดข้อมูลดังกล่าวมาสร้างแนวทางการพัฒนาหลักสูตร SG Leader

4. ผลการวิจัย

4.1 คุณสมบัติผู้นำเชิงทฤษฎี

4.1.1 คุณลักษณะผู้นำ (ภายในและภายนอก)

จากการศึกษาคุณลักษณะของผู้นำนั้น พบว่ามีการอธิบายจากหลายสำนักคิดโดยมีแนวคุณลักษณะไปในทิศทางคล้ายคลึงกัน กล่าวคือคุณลักษณะของผู้นำนั้น ผู้วิจัยได้นำแนวความคิดเรื่องของคุณลักษณะผู้นำที่ควรจะเป็นดังต่อไปนี้ (1) เป็นผู้ที่มีสติปัญญา (2) มีความรู้ความสามารถเฉพาะ (3) มีความตั้งใจจะเปลี่ยนแปลง (4) เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมดีงาม และการกระทำดี (5) เป็นผู้ที่ผู้อื่นไว้วางใจ หรือสามารถทำให้ผู้อื่นไว้วางใจได้ (6) สามารถสะท้อน หรือชี้ให้เห็นจุดประสงค์ของการปฏิบัติงานได้

หรือสามารถกล่าวได้โดยสรุปว่า คุณลักษณะผู้นำนั้น คือเป็นผู้ที่มีความสามารถ รวมไปถึงมีอิทธิพลในการนำกลุ่ม หรือองค์กร พร้อมกันกับสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม หรือองค์กรได้ และสามารถนำกลุ่ม หรือองค์กรบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างสมบูรณ์

4.1.2 ทักษะและพฤติกรรมผู้นำ

ในปัจจุบันมีสำนักคิด และผู้ศึกษาภาวะผู้นำพยายามที่จะนิยาม และอธิบายถึงทักษะ และพฤติกรรมที่ผู้นำจำเป็นต้องมีเพื่อการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผล โดยในงานวิจัยฉบับนี้เป็นกรรวมรวม สังเคราะห์ และวิเคราะห์การศึกษาทักษะ และพฤติกรรมผู้นำที่จำเป็นที่น่าสนใจในศตวรรษที่ 21 อันได้แก่ ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ ทฤษฎีผู้นำการเปลี่ยนแปลง และคุณลักษณะของเยาวชนศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมของผู้นำนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็นสองลักษณะหลัก ซึ่งสามารถเกิดขึ้นในตัวผู้นำคนหนึ่งได้ทั้งสองลักษณะ ทั้งนี้ถ้าหากเกิดขึ้นทั้งสองลักษณะจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการนำสูงสุดได้ อันได้แก่ (1) พฤติกรรมมุ่งงาน กล่าวคือลักษณะของการนำที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการงาน และองค์กร ตามงาน หรือภารกิจที่ได้รับมอบหมาย โดยผู้นำลักษณะนี้จะให้ความสำคัญกับกฎเกณฑ์ และการบังคับบัญชา (2) พฤติกรรมมุ่งคน กล่าวคือลักษณะของพฤติกรรมผู้นำที่มุ่งเน้นความสำคัญในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตาม หรือสมาชิกในองค์กร ผ่านการให้ความห่วงใย ให้ความไว้วางใจ รวมไปถึงตอบสนองความต้องการของพนักงาน และอนุญาตให้พนักงานมีส่วนร่วม นอกจากนี้จากทฤษฎีผู้นำการเปลี่ยนแปลงจากหลายสำนักคิดได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้นำควรมีพฤติกรรมกระตุ้นให้ผู้ตามทำงานโดยมีภารกิจที่มากขึ้น เพื่อสนับสนุนผลลัพธ์ของการทำงานที่สูงขึ้น หรือกระตุ้นให้ผู้ตามบรรลุภารกิจพิเศษ ผ่านการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาผู้ตาม นอกจากนี้ผู้นำยังต้องมีความสามารถในการสร้างความตระหนักต่อผู้ตามในเป้าหมาย ภารกิจ และวิสัยทัศน์ หรือยินยอม และสนับสนุนให้ผู้ตามมีส่วนร่วมในการออกแบบ หรือตั้งเป้าหมาย ภารกิจ และวิสัยทัศน์ขององค์กรได้ และสามารถประสาน และสนับสนุนให้ผู้ตาม หรือสมาชิกในองค์กรมีความผูกพัน และมีเป้าหมายร่วมกันได้ โดยการร่วมมือกันนี้สามารถแสดงออกได้เป็น 6 ด้านหลัก คือ (1) การระบุวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน (2) การถือฤดูแล การยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม (3) การให้การสนับสนุนผู้ตามเป็นหลายบุคคล (4) การปลุกเร้าทางปัญญา (5) การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม และ (6)

การคาดหวังผลการปฏิบัติงานของผู้ตามในระดับสูง

กล่าวโดยสรุปแล้วพฤติกรรม และทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นผู้นำในศตวรรษนี้ คือ ผู้นำนั้นควรมีพฤติกรรมมุ่งงาน โดยมีการกระตุ้นให้ผู้ตาม หรือสมาชิกในองค์กร ปฏิบัติงานต่าง ๆ เพื่อผลลัพธ์ที่สูงขึ้น หรือคาดหวังผลงานระดับสูงจากผู้ตาม ผ่านการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ผู้นำยังควรสะท้อนให้ผู้ตาม หรือสมาชิกในองค์กร เห็นถึงเป้าหมาย วิสัยทัศน์ขององค์กรเพื่อประสิทธิผลที่สูงสุดของการปฏิบัติงานในขณะ เดียวกัน ผู้นำก็ควรมีพฤติกรรมมุ่งคน โดยมีการมุ่งพัฒนาผู้ตาม พร้อมกับยินยอม และอนุญาตให้ผู้ตาม หรือสมาชิกในองค์กรมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย ภารกิจ วิสัยทัศน์ขององค์กร นอกจากนี้ยังควรประสาน และสนับสนุนความสัมพันธ์อันดี ของคนในองค์กร เพื่อสร้างความร่วมมือกัน ทั้ง 6 ประการข้างต้น

ในแง่ของทักษะที่จำเป็นของผู้นำนั้น จากการศึกษาในหลายทฤษฎีมุ่งเน้นไปที่ (1) การรู้จักใช้เทคโนโลยี และทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์เพื่อการสืบหาความรู้ ช่วยเหลือเรื่องการบินทีก หรือการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ และใช้เพื่อย่นย่อการติดต่อ สื่อสารบนโลก (2) การรู้เท่าทันสื่อ พร้อมกับความสามารถในการทำความเข้าใจข้อมูล และความสามารถในการตรวจสอบหาความจริงของข้อมูลต่าง ๆ (3) มีความคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ และมีความสามารถในการนำเสนอ (4) มีความสามารถในการปรับตัว คิดวิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์ (5) มีความสามารถในการขึ้นนำตนเอง มีอิสระ ทางความคิด และการเลือก (6) มีความเคารพผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ มีสำนึกพลเมือง และ ส่วนร่วมกับสังคม (7) มีความสามารถในการสื่อสาร สร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ไม่ว่าจะ สื่อสารกับคนกลุ่มใดจะต้องสามารถสื่อสาร และรับสารได้อย่างดีมีประสิทธิภาพ (8) มีความเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่าง (9) มีความเข้าใจแนวคิดจากความหลากหลายทาง อาชีพ (10) มีความสามารถฟื้นตัวจากความผิดพลาด (11) มีความสนใจในธรรมชาติ

4.2 คุณสมบัติผู้นำจากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางภาวะผู้นำทั้งสามท่าน ได้แสดงทัศนะว่า คุณลักษณะที่จำเป็นของการเป็นผู้นำคือ การมีบุคลิกที่ดี และมีการวางตัวดี ในขณะเดียวกันควรเป็นบุคคลซึ่งมีพฤติกรรมดังต่อไปนี้ 1) ซื่อสัตย์ โปร่งใส 2) เปิดรับ เปิดเสรีทางความคิด และมีวิสัยทัศน์ที่ให้ผู้อื่นมีส่วนร่วม 3) ให้การสนับสนุนผู้ตาม 4) เป็นผู้ฟังที่ดี 5) มีเมตตา 6) ไม่มองว่าตนเองเก่งที่สุด 7) มีกระทำได้จากภายใน 8) มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน 9) มีอุดมการณ์

ในประเด็นเรื่องของอุดมการณ์นั้นผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านได้ให้ความเห็นที่ตรงกันว่าเป็นสิ่งที่ผู้นำจำเป็นต้องมี โดยมีการแสดงทัศนะว่า อุดมการณ์ควรนำเสนอบุคลิกลักษณะ (Character) ของผู้นำคนนั้นๆ นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิทางภาวะผู้นำในทัศนะเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นผู้นำในยุคปัจจุบัน ต่อไปนี้ 1) มีทักษะในการสร้างแผนงาน (Roadmap) และตอกย้ำให้ผู้ตามปฏิบัติตามแผนงานขององค์กร 2) มีความรู้ในสายงานอย่างถ่องแท้ มีทักษะการแก้ปัญหา 3) มีทักษะในการสื่อสารสองทาง 4) มีทักษะในการบริหารจัดการ 5) มีความสามารถในการใช้ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้ 6) มีทักษะในการบูรณาการ วิจัยพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว 7) มีทักษะในการใช้โปรแกรมประยุกต์ (Application) ได้อย่างคล่องแคล่ว 8) มีทักษะความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจทั้งแรงบันดาลใจที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ถามทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ในประเด็นเรื่องบารมี (Charisma) ของผู้นำว่ามีความผลต่อประสิทธิภาพในการนำอย่างไร ผู้ทรงคุณวุฒิได้ลงความเห็นในลักษณะเดียวกันว่ามีผล โดยบารมีสามารถสร้างขึ้น หรือเกิดขึ้นได้ในตัวผู้นำโดยวิธีดังต่อไปนี้ 1) เป็นสิ่งที่ติดตัวผู้นำคนนั้น ๆ มาก่อน หรือกล่าวได้ว่าเป็นต้นทุนเก่าของผู้นำ 2) การแสดงออกถึงความสามารถในการจัดการ ความกล้าได้ กล้าเสีย กล้าเปลี่ยนแปลง และการมีความคิดริเริ่ม 3) การแสดงออกซึ่งความจริงใจ และความมุ่งมั่น 4) กระบวนการชี้แนะ (Coaching) การได้รับการศึกษา การเลี้ยงดู และประสบการณ์ชีวิตที่ดี หรืออาจจะเกิดจากการขึ้นมาในวิกฤตต่าง ๆ

นอกจากประเด็นเรื่องของบารมี (Charisma) ผู้วิจัยยังได้ถามทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสามท่าน ในเรื่องข้อเสนอแนะต่อหลักสูตร SG Leader ของโรงเรียนเซนต์คาเบรียล ว่าควรมีการเพิ่มเติมทักษะใดที่จำเป็นต่อการพัฒนาผู้นำที่เก่ง และดี และสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมในทศวรรษนี้ได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ 1) เพิ่มการฝึกการให้ข้อเสนอแนะ (Feedback) 2) เพิ่มการฝึกฝนให้นักเรียนนิพากษ์วิจารณ์เชิงบวก 3) เพิ่มการจำลองสถานการณ์ในห้องเรียนในผู้เรียนสามารถเรียนรู้เรื่องถูกผิด และเพื่อสร้างภาวะในการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาต่างๆ ในสังคมเสมือน 4) เพิ่มการสอนเรื่องภาวะพลเมืองโลก 5) เพิ่มการสอนเรื่อง “Socio-cultural Technological Class” 6) เพิ่มการฝึกฝนนักเรียนโดยการใช้ชี้แนะแบบช่วยเหลือ (Help Coaching) 7) สร้างโอกาสให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ตนเอง

เข้าใจตนเอง 8) เพิ่มการเรียนรู้ และฝึกทักษะความสามารถในการปรับตัว และรับมือกับสถานการณ์ภายนอก 9) เพิ่มการฝึกฝนเจริญสติ 10) เสริมสร้างตรรกะ รวมไปถึงระบบความคิดให้กับนักเรียนด้วย

สุดท้าย คณะผู้ทรงคุณวุฒิฯ ยังได้นำเสนอถึงแขนงวิชาที่จำเป็นสำหรับเยาวชนในศตวรรษปัจจุบัน อันได้แก่ 1) วิชาการรู้เท่าทันเทคโนโลยี 2) วิชาการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ (AI) 3) วิชาเกี่ยวกับ Digital Transformation 4) วิชาเรื่องเศรษฐกิจใส่ใจ (Care Economy) 5) วิชาเกี่ยวกับเศรษฐกิจสีเขียว 6) วิชาวิศวกรรมศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ 7) วิชาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ และวัฒนธรรม 8) วิชาการขายและการตลาด 9) วิชาเกี่ยวกับการจัดการระบบการจัดการเนื้อหาของเว็บไซต์ หรือการนำเสนอข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา 10) วิชาเกี่ยวกับการวิจัยพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (AI) 11) วิชาสมมุติ กล่าวคือให้นักเรียนมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่างๆ ที่อยากให้เราพวกเขาเรียนรู้ผ่านการให้พวกเขาสมมุติเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องนั้น ๆ 12) วิชาเจริญสติ นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านยังได้แสดงทัศนะอีกว่าหลักสูตรควรมีการออกแบบวิธีวัด และประเมินผลให้ชัดเจนเป็นระบบ และนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการวัด และประเมินผล

4.3 ภาวะผู้นำของนักเรียนในหลักสูตรพัฒนาและส่งเสริมวิชาการ และคุณธรรม (SG Leader)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็นนี้อันได้แก่ นักเรียนทั้งที่กำลังศึกษา และจบจากหลักสูตรฯ พร้อมกับผู้ปกครองของนักเรียนที่จบจากหลักสูตรฯ และกำลังศึกษา รวมไปถึงคณะครูผู้สอนกลุ่มวิชาภาวะผู้นำ (วิชาพลเมืองโลก วิชาภาวะผู้นำ และวิชา Self-Directing) นั้นพบหลายประเด็นที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักมองไปในทิศทางเดียวกัน

การศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคณะนักเรียนที่เรียนจบจากหลักสูตรฯ จำนวน 3 คน ในเรื่องของคุณลักษณะที่จำเป็นของการเป็นพลเมือง ในปัจจุบันนั้นกลุ่มนักเรียนที่เรียนจบจากหลักสูตรฯ ลงความเห็นว่าคุณลักษณะที่จำเป็นนั้นคือการพร้อมเปิดรับกับสิ่งใหม่ และความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ในขณะที่นักเรียนคนที่ 1 ได้แสดงทัศนะว่า ทักษะที่จำเป็นคือทักษะในการ สื่อสาร การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการทำงานเป็นทีม (Collaboration) และการมีความคิดสร้างสรรค์ ในขณะที่เดียวกันนักเรียนคนที่ 2 ได้นำเสนอว่าทักษะที่จำเป็นของการเป็น

พลเมืองคือทักษะการรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารของโลกในยุคปัจจุบัน ในขณะที่เดียวกัน ในประเด็นของคุณลักษณะ และทักษะที่จำเป็นของผู้คน นั้นกลุ่มนักเรียนที่เรียนจบจากหลักสูตรฯ แล้วนั้นมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป โดยนักเรียนคนที่ 1 ได้นำเสนอทัศนะว่าคุณลักษณะที่จำเป็นของการเป็นผู้คนคือ ความเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจผู้อื่น ซึ่งในประเด็นของการเข้าใจผู้อื่นนั้น นักเรียนคนที่ 3 ได้เห็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้คนที่ 3 ยังนำเสนออีกว่าผู้นำยังควรรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอีกด้วย นักเรียนคนที่ 1 ได้นำเสนอว่าผู้นำนั้นควรมีคุณลักษณะการกล้าได้กล้าเสีย ในแง่ของทักษะที่จำเป็นนั้น นักเรียนคนที่ 1 ได้นำเสนอว่าทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นผู้คนในปัจจุบันคือ ทักษะการสื่อสาร ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับความคิดเห็นคนที่ 3 ทั้งนี้นักเรียนคนที่ 3 ยังให้ความเห็นอีกว่าผู้นำยังควรมีทักษะในการสร้างทีมอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ในประเด็นของทักษะนี้ นักเรียนคนที่ 1 เสนอความเห็นว่าคุณลักษณะที่ดีควรมีทักษะในการกล้าจะเปลี่ยนแปลง และมีทักษะในการมีความคิดสร้างสรรค์แตกต่าง

โดยกลุ่มนักเรียนที่ได้ผ่านการเรียนหลักสูตรได้พบการเปลี่ยนแปลงในตัวเองหลายประการ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้เห็นตรงกันว่า หลังจากเรียนจบหลักสูตรไป พวกเขาสามารถเข้าใจตนเอง และผู้อื่นได้ดี รวมไปถึงเข้าใจถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวได้ในขณะเดียวกันนักเรียนคนที่ 1 ได้นำเสนออีกว่าเขาได้พบว่าตนเองมีความเป็นผู้คนมากขึ้น และมั่นใจในตนเองมากขึ้น โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ยังเห็นตรงกันว่าพวกเขามีทักษะในการตัดสินใจ กระบวนการคิดและทักษะในการทำงานในสถานการณ์จริงมากขึ้น โดยคนที่ 3 ยังรู้สึกว่าคุณลักษณะที่เพิ่มขึ้นอีกด้วย

ในการศึกษาผู้วิจัยได้ทำการสอบถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเรื่องมุมมองต่อตนเองเมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนในรุ่นเดียวกันว่าตนเองมีคุณลักษณะ หรือทักษะที่โดดเด่นกว่าเพื่อนในรุ่นเดียวกันอย่างไรบ้าง โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ได้มีความเห็นตรงกันว่าพวกเขารู้สึกว่ามีทักษะในการบริหารจัดการ ทักษะคิด ทักษะการแก้ปัญหาได้ดีกว่าเพื่อนร่วมรุ่นที่ไม่ได้เรียนหลักสูตรฯนี้ พร้อมกันกับนักเรียนคนที่ 1 และนักเรียนคนที่ 2 ยังบอกอีกว่าเขามีทักษะในการนำเสนอความคิดเห็นที่โดดเด่น โดยนักเรียนคนที่ 2 ยังบอกอีกว่าเขามีทักษะการพูดที่โดดเด่นอีกด้วย ในขณะที่เดียวกันกลุ่มผู้ให้ข้อมูลยังเห็นว่าพวกเขายังมีคุณลักษณะบางประการที่โดดเด่นกว่าเพื่อนในรุ่นด้วย โดยนักเรียนคนที่ 3 ได้บอกว่าคุณลักษณะที่เขามีความคิดสร้างสรรค์ที่โดดเด่น ในขณะที่นักเรียนคนที่ 2 มองว่าเขา

สามารถเข้าใจผู้อื่นอย่างโดดเด่น ส่วนนักเรียนคนที่ 1 บอกว่าเขามีบุคลิกภาพที่ดีกว่าเพื่อนร่วมรุ่นที่ไม่ได้เรียนหลักสูตรฯ

ทั้งนี้การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนที่กำลังศึกษาหลักสูตรฯ จำนวน 3 คน เมื่อถามถึงคุณลักษณะของผู้นำ นักเรียนที่กำลังศึกษาคนที่ 1 และ 3 แสดงทัศนคติคล้ายกันว่าผู้นำต้อง ความกล้าแสดงออก เสียสละ ความเอื้อเฟื้อ เพื่อแม่ และต้องมีพฤติกรรม มั่นใจในตนเอง มีความเด็ดขาดในยามจำเป็น โดยนักเรียนที่กำลังศึกษาคนที่ 3 ได้นำเสนอว่าผู้นำควรจะมีคุณสมบัติที่สามารถชักนำผู้อื่นได้ ซึ่งตรงกับทัศนคติของนักเรียนที่กำลังศึกษาคนที่ 2 นอกจากนี้นักเรียนคนดังกล่าว ยังได้แสดงทัศนคติว่าผู้นำควรเป็นคนที่เข้าใจโครงสร้าง สามารถชี้แนะให้ผู้อื่นถึงเป้าหมาย รวมไปถึงมีความเห็นอกเห็นใจ และสามารถเข้าอกเข้าใจผู้อื่นเป็นอย่างดี รู้ถึงความสามารถของผู้ตามแต่ละคนเป็นอย่างดี และเมื่อถามถึงทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นผู้นำ นักเรียนทั้งสามคน ได้นำเสนอว่าผู้นำควรมีทักษะในการพูดโน้มน้าวให้ผู้อื่น คล้อยตามและสร้างแรงบันดาลใจ และทักษะการจัดระบบความคิด และคิดวิเคราะห์ โดยนักเรียนที่กำลังศึกษาคนที่ 1 ยังแสดงทัศนคติว่าผู้นำควรมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ทักษะในการบริหารจัดการ และมีทักษะ หรือมีความเชี่ยวชาญในบางเรื่อง และเมื่อผู้วิจัยได้สอบถามถึงส่วนที่ชอบที่สุดของการเรียนหลักสูตรฯ นักเรียนที่กำลังศึกษาคนที่ 2 และ 3 ได้บอกว่า เขาชอบกลุ่มวิชาเพิ่มของหลักสูตรทั้งสามวิชาเนื่องจากทำให้ได้มีโอกาสไปพูดนำเสนอหน้าห้องเรียนและยังได้มีโอกาสไปฝึกปรับเปลี่ยนหรือคิดพลิกแพลง พร้อมกับได้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน และสิ่งได้เรียนมาได้มีโอกาสได้นำไปใช้จริงในกิจกรรม Day Trip และ Leader Camp ของหลักสูตรฯ ในขณะที่นักเรียนที่กำลังศึกษาคนที่ 2 ได้แสดงทัศนคติว่า หลักสูตรฯ ทำให้เขาได้มีโอกาสได้เรียนรู้ และเข้าใจในตนเองมากขึ้น ทั้งในแง่ของความรู้ ทักษะ และกระบวนการคิดของตนเอง และสุดท้ายผู้วิจัยได้ถามถึงข้อเสนอต่อหลักสูตรฯ นักเรียนที่กำลังศึกษาคนที่ 1 ได้เสนอว่าอยากให้มีการสอนหลักสูตรฯ นี้ให้กับนักเรียนทุกห้องเรียน และอยากให้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติมากขึ้น ซึ่งเป็นไปในทิศทางใกล้เคียงกับทัศนคติของนักเรียนภาสกร อินทรขาวที่ได้นำเสนอว่าอยากให้หลักสูตรมีวิชาสมมุติในสถานการณ์ต่างๆ ของสังคมเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสในการเรียนรู้ในสภาพเสมือนจริงมากยิ่งขึ้น ในขณะที่นักเรียนที่กำลังศึกษาคนที่ 2 ได้นำเสนอว่า เขาอยากให้หลักสูตรมีการทำกิจกรรม

ที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงความผิดพลาดมากขึ้น และสนับสนุนให้ผู้เรียนนำเสนอความคิด ความสามารถของตนในรูปแบบอื่นเพิ่มขึ้น นอกจากการพูด และเมื่อถามข้อเสนอลงถึงการศึกษานในประเทศไทย นักเรียนที่กำลังศึกษาคนที่ 1 ได้นำเสนอว่าเขาอยากให้มีการเรียนวิชา AI วิชาเกี่ยวกับจิตวิทยา และวิชาพลະ ในขณะที่นักเรียนที่กำลังศึกษาคนที่ 2 ได้นำเสนอว่าอยากให้มีวิชาเกี่ยวข้องกับทักษะในการสืบค้นข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ และวิจารณ์ญาณ และนักเรียนที่กำลังศึกษาคนที่ 3 อยากให้มีการสอนวิชาเกี่ยวกับการสร้าง และควบคุมหุ่นยนต์

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนที่ได้จบจากหลักสูตร จำนวน 2 ท่าน ได้แก่ ผู้วิจัยได้สอบถามถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวลูกเมื่อได้เรียนหลักสูตรฯ ผู้ปกครองของนักเรียนทั้งสองท่านเห็นตรงกันว่า นักเรียนมีพัฒนาการเชิงบวกทางพฤติกรรมโดยภาพรวมอย่างชัดเจน ก้าวกระโดด และโดดเด่นกว่าเพื่อนในวัยเดียวกัน หรือวัยใกล้เคียงกัน กล่าวคือกล้าคิด กล้าแสดงออกมากขึ้น เปิดรับ และมีปฏิสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมไปถึงมีส่วนร่วมกับการรณรงค์รอบข้างมากขึ้น (Civic Engagement) ยิ่งไปกว่านั้นผู้ปกครองทุกท่านยังคงเน้นว่า สิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนอย่างเห็นได้ชัด และโดดเด่นกว่านักเรียนในวันเดียวกันคือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคมรอบข้าง ทั้งนี้ผู้ปกครองของนักเรียนคนที่ 1 ได้นำเสนอ นักเรียนมีพฤติกรรมที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนคือ การใช้ชีวิตอย่างมีเป้าหมาย และรู้จักการจัดการระบบความคิดวางแผนงานและการเรียนรู้จากความผิดพลาดโดยไม่ยึดติด ในขณะเดียวกันผู้ปกครองของนักเรียนคนที่ 2 ได้ให้ข้อมูลว่านักเรียนสามารถขึ้น และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้นมาก

ในขณะเดียวกันเมื่อผู้วิจัยได้สอบถามถึงพัฒนาการด้านทัศนคติแล้ว ผู้ปกครองทั้งสองท่านได้กล่าวถึงประเด็นเดียวกันว่า หลังจากเรียนจบหลักสูตรฯ แล้ว นักเรียนมีทัศนคติต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน กล่าวคือมีทัศนคติเชิงบวกต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องของส่วนรวม โดยเฉพาะเรื่องทางการเมือง การปกครอง และเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อคนสังคมโดยภาพรวม อีกทั้งนักเรียนยังมีการแสดงออกซึ่งทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ทั้งในทางวิชาการ และประสบการณ์ชีวิต ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สอบถามถึงทักษะทั้ง 17 ด้านที่จำเป็นต่อการเป็นผู้นำในยุคใหม่ ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาวะผู้นำได้ให้ทัศนะเอาไว้ คณะผู้ปกครองได้แสดงทัศนะว่าทักษะ

ดังกล่าวได้เกิดขึ้นในผู้เรียน

ในประเด็นสุดท้ายที่ผู้วิจัยได้สอบถามกับกลุ่มผู้ปกครองถึงข้อเสนอต่อหลักสูตรฯ ผู้ปกครองของนักเรียนคนที่ 1 ได้นำเสนอว่า หลักสูตรฯ ควรเปิดโอกาส หรือเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ลองทำ ลองผิดพลาด ลองประยุกต์สิ่งที่ได้เรียนได้คิดเข้ากับความเป็นจริงของโลก ของสถานการณ์จริง ซึ่งในประเด็นนี้ทัศนคติของผู้ปกครองท่านนี้ตรงกับหนึ่งในข้อเสนอต่อหลักสูตรฯ จากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีการเสนอให้หลักสูตรฯ จัด “กิจกรรมสมมุติ” นอกจากนี้ผู้ปกครองท่านนี้ยังนำเสนอให้หลักสูตรฯ มุ่งเน้นพัฒนาความเป็นผู้นำ ตามทักษะที่โดดเด่นของผู้เรียนเป็นหลายบุคคล หรือตามความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ปกครองของนักเรียนคนที่ 2 ได้นำเสนอว่า อยากให้หลักสูตรฯ มีการทำการเรียนการสอนถึงในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยเพื่อที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลอง ได้ฝึกฝนกับสถานการณ์จริง ในช่วงวัยที่มีวิจรรณญาณที่สูงขึ้น ทั้งนี้ผู้ปกครองท่านนี้ยังนำเสนอว่าอยากให้หลักสูตรฯ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะอะบิลิตี้ และทักษะความสามารถเชิงสมรรถนะ (Soft skill)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ปกครองนักเรียนที่กำลังศึกษาหลักสูตรฯ ในจำนวน 2 ท่าน ผู้วิจัยได้เริ่มสัมภาษณ์จากการสอบถามพัฒนาการของนักเรียน ที่กำลังศึกษาหลักสูตรฯ โดยผู้ปกครองทั้งสองท่านมีความเห็นตรงกันว่า ภายหลังจากการเรียนหลักสูตรฯ มาถึงปีสุดท้ายของหลักสูตรฯ นักเรียนมีพัฒนาการที่โดดเด่นกว่าเพื่อนในช่วงวัยเดียวกัน กล่าวคือนักเรียนมีความกล้าตัดสินใจมากขึ้น สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีมาก มีการจัดระเบียบความคิดของตนเองได้มากขึ้น รวมไปถึงสามารถวางแผนในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบปฏิบัติได้จริง และสามารถสื่อสารได้อย่างตรงประเด็น เป็นทางการ

ในประเด็นด้านทัศนคติ ผู้ปกครองทั้งสองท่านได้สังเกตเห็นว่า นักเรียนมีทัศนคติต่อสังคมรอบข้างเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ นักเรียนมีทัศนคติต่อสังคมค่อนข้างดี มีความเชื่อมั่นในตัวเอง และเมื่อสอบถามถึงทักษะแห่งการเป็นผู้นำแห่งศตวรรษที่ 21 ทั้ง 8 ทักษะ ในประเด็นนี้ผู้ปกครองทั้งสองท่านได้เห็นว่า ทักษะในการหาความรู้ อย่างถ่องแท้ของนักเรียนนั้นยังไม่ปรากฏชัด รวมไปถึงทักษะการคิดต่อยอด ทั้งนี้ผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาคนที่ 1 ได้บอกว่า ทักษะในการใช้ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้ของนักเรียนยังไม่ได้เท่าที่ควร ซึ่งผู้ปกครองอีกท่านหนึ่งได้เห็นในทางตรงกันข้าม

ผู้ปกครองทั้งสองท่านยังคงเน้นว่านักเรียนมีทักษะความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจทั้งแรงบันดาลใจที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ อย่างโดดเด่น และทำได้ดีเยี่ยม

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อผู้วิจัยได้สอบถามถึงข้อเสนอต่อหลักสูตรผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาคนที่ 1 ได้แสดงทัศนคติว่า อยากให้มีการฝึกฝนเรื่องของวิจยารณญาณให้กับเด็กนักเรียน โดยผู้ปกครองมองว่า ความมั่นใจในตัวเองนั้นเป็นเรื่องที่นักเรียนควรมี แต่ในหลายๆ สถานการณ์นักเรียนไม่มีวิจยารณญาณมากพอในการใช้คำพูด หรือแสดงการตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น ๆ อีกทั้งผู้ปกครองท่านนี้ยังได้เสนอว่าอยากให้มีการพัฒนาหลักสูตรให้มีการแยกแยะ มุ่งเน้นเป็นทักษะ และชี้ให้นักเรียนเห็นถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มวิชาภาวะผู้นำ ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาคนที่ 2 ได้นำเสนอว่าอยากให้ทางโรงเรียนมุ่งเน้นพัฒนาความเป็นผู้นำแก่นักเรียนในทุกด้าน ตามแต่นักเรียนอยากจะเป็น หรือตามความปรารถนาของนักเรียน โดยผู้ปกครองเสริมว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความโดดเด่นที่แตกต่างกัน ควรส่งเสริมตามความแตกต่างนั้นๆ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยยังได้สอบถามทัศนคติจากคณะครูผู้สอนในหลักสูตรฯ โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์คณะครูผู้สอนจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาพลโลก ครูผู้สอนวิชา Self-Directing และครูผู้สอนวิชาภาวะผู้นำ ถึงประเด็นเรื่องของการเสริมสร้างภาวะผู้นำในเด็ก รวมไปถึงทัศนคติที่มีต่อหลักสูตร ผู้วิจัยได้เริ่มสอบถามจากประเด็นเรื่องของทัศนคติในการสร้างผู้นำในเด็กว่าสามารถสร้างได้อย่างไร ในประเด็นนี้ ครูผู้สอนวิชา Self-Directing และครูผู้สอนวิชาภาวะผู้นำ ได้เห็นตรงกันว่า การเสริมสร้างภาวะผู้นำนั้นควรเสริมสร้างจากการที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรม กล่าวคือมีการเสริมสร้างผ่านการถอดแตรกในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นในเรื่องของการตัดสินใจ หรือการแก้ปัญหา รวมไปถึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลองฝึกฝนสถานการณ์เสมือนจริง โดย นางสาวอรนิภา ไทยแท้ยังได้แสดงทัศนคติว่า การฝึกฝนสถานการณ์เสมือนจริงนั้นมีแนวโน้มที่จะเสริมสร้างภาวะผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครูผู้สอนวิชาภาวะผู้นำ ได้เสริมว่า เราควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว หรือโรงเรียนเพื่อให้เด็กได้พบประสบการณ์จริงจากการเรียนรู้ เพื่อให้ภาวะผู้นำค่อยๆ เกิดขึ้นในตัวเด็ก และถูกใช้ในอนาคต ทั้งนี้

ครูผู้สอนวิชาพลโลก ได้เสริมว่าเรายังควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้ตัวเอง เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และหาคุณค่าให้ตนเอง รวมไปถึงมีทัศนคติที่ดีที่ทั้งก่อน และระหว่างกระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำ พร้อมกับกับชี้ให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการสร้างภาวะผู้นำในนักเรียนผ่านการให้นักเรียนเลียนแบบ (Role Modeling)

ทั้งนี้เมื่อสอบถามถึงทักษะที่ผู้สอนถึงทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นผู้นำในศตวรรษที่ 21 ครูผู้สอนวิชา Self-Directing ได้นำเสนอว่า ทักษะที่ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ควรมีได้แก่ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสารสองทาง ทักษะในการสร้างแรงบันดาลใจ และทักษะการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยครูผู้สอนวิชาภาวะผู้นำและครูผู้สอนวิชาพลโลก ได้เห็นตรงกับทัศนะข้างต้นว่าผู้นำนั้นควรมีทักษะในการแก้ปัญหาที่โดดเด่น นอกจากนี้ยังแสดงทัศนะอีกว่าผู้นำนั้นควรมีความคิดสร้างสรรค์ และมีทักษะการคิดเชิงระบบ แต่อย่างไรก็ตามครูผู้สอนวิชา Self-Directing ได้มองว่าทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อย่นย่อโลกยังเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นในอนาคตอันใกล้ ซึ่งในประเด็นนี้ครูผู้สอนวิชาพลโลก ได้เห็นในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ทักษะในการย่นย่อโลกเป็นทักษะที่สำคัญต่อการเป็นผู้นำในศตวรรษที่ 21 ยิ่งไปกว่านั้นครูผู้สอนวิชาพลโลก ยังได้แสดงทัศนะว่าผู้นำควรมีความรู้ มีเหตุผลมีทักษะการบริหารความเสี่ยง ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการทำงานเป็นทีมพร้อมกับแนวคิดที่ว่าตนเองไม่ได้เก่งที่สุด ทั้งนี้ในประเด็นของแนวคิดนี้คณะครูผู้สอนทั้ง 3 ท่านเห็นด้วยเป็นอย่างมาก และเมื่อผู้วิจัยได้สอบถามถึงทัศนะต่อพฤติกรรมของผู้นำ คณะครูผู้สอนทั้ง 3 ท่านเห็นตรงกันว่าผู้นำที่ดีควรมีความยืดหยุ่น ไม่ควรที่จะมุ่งมั่น หรือมุ่งมั่นมากเกินไป กล่าวคือควรมีความยืดหยุ่นในการปรับความเหมาะสมตามสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ ว่าควรจะมีมุ่งมั่น หรือมุ่งมั่นมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้คณะครูยังได้แสดงทัศนะต่อพฤติกรรมของผู้นำอย่างแตกต่างกันออกไป โดยคณะครูผู้สอนทั้ง 3 ท่านได้กล่าวว่า ผู้นำควรมีแต่งการที่เหมาะสม มีบุคลิกภาพที่ดี ในขณะที่ครูผู้สอนวิชาภาวะผู้นำ ได้แสดงทัศนะว่า ผู้นำนั้นควรเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์ต่อตนเอง และผู้อื่น เข้าใจทั้งตนเอง รวมไปถึงมีความจริงใจ และเมตตาผู้อื่น และเป็นพื้นที่ปลอดภัยให้กับผู้อื่น ซึ่งประเด็นเรื่องของการเป็นผู้ที่เข้าใจตนเอง และผู้อื่น รวมไปถึงมีความจริงใจต่อผู้อื่นนั้น เป็นพฤติกรรมที่เห็นตรงกับ ครูผู้สอนวิชาพลโลก ได้เสริมว่าผู้นำควรมีความสามารถในการใช้ภาษาภายใต้เหมาะสม และมีการสนับสนุนคนในทีม หรือผู้ตามอย่างเหมาะสม และเต็มศักยภาพ

ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำความเห็นจากคณะผู้ทรงคุณวุฒิทางภาวะผู้นำเกี่ยวกับคุณลักษณะสำคัญที่เยาวชนควรจะเป็นในศตวรรษที่ 21 จำนวน 9 คุณลักษณะ คณะครูผู้สอนทุกท่าน นำเสนอว่า คุณลักษณะดังกล่าวได้เกิดในผู้เรียนอย่างเด่นชัด ยกเว้น คุณลักษณะการคิดดีจากภายใน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำทัศนะในประเด็นเรื่องทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นผู้นำในศตวรรษที่ 21 จากคณะผู้ทรงคุณวุฒิทางภาวะผู้นำจำนวน 9 ทักษะว่าได้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้เรียนหลักสูตรฯ หรือไม่ ทั้งนี้ในหัวข้อดังกล่าว คณะครูผู้สอนได้ลงความเห็นในทิศทางเดียวกันว่าทักษะข้างต้นได้เกิดขึ้นทั้งหมด เว้นแต่ทักษะการเจริญสติที่ยังไม่เกิดขึ้นในกลุ่มผู้เรียน

ผู้วิจัยได้สอบถามในประเด็นของความคิดเห็นต่อหลักสูตรฯ ว่าควรมีการพัฒนาทางการพัฒนาอย่างไร ครูผู้สอนวิชา Self-Directing เห็นว่า หลักสูตรควรมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน กล่าวคือมีการกำหนดว่าการพัฒนาผู้นำของเซนต์คาเบรียลนั้นจะมุ่งไปในทิศทางใด ต้องใช้ทักษะอะไรบ้าง เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการพัฒนาผู้เรียน พร้อมกับมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการเยียวยาจิตใจตนเอง(เจริญสติ) กล่าวคือการเจริญสติหมายถึงการสร้าง การระลึกได้ หรือการนึกได้ ไม่เผลอ ให้ดีขึ้น ให้งอกงามขึ้น ทั้งนี้ครูผู้สอนวิชาภาวะผู้นำ ได้มีความเห็นที่ตรงกันในประเด็นว่าหลักสูตรควรมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ให้ไปในทิศทางเดียวกัน ในขณะเดียวกันครูผู้สอนวิชาพลโลก ได้นำเสนอว่า หลักสูตรควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) การทักษะการตัดสินใจ และเมื่อถามทัศนะของผู้สอนต่อการศึกษว่าควรมีการปรับปรุงหลักสูตรฯ กระบวนการ หรือการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรฯ ในประเด็นใดบ้างคณะครูทั้ง 3 ท่านได้เน้นย้ำถึงความจำเป็นของการสร้างความเป็นเอกภาพใน การพัฒนาภาวะผู้นำในนักเรียนเพื่อสร้างเอกภาพในการมุ่งพัฒนาความเป็นผู้นำให้แก่ นักเรียน ในขณะเดียวกันครูผู้สอนวิชา Self-Directing และครูผู้สอนวิชาพลโลก ยังเห็นตรงกันว่า ควรมีการสนับสนุนให้คณะครูผู้ปฏิบัติการสอนมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้เท่าทันกับเหตุการณ์กระแสสังคม และนวัตกรรมในปัจจุบัน ทั้งนี้ครูผู้สอนวิชาพลโลก ยังได้นำเสนอว่าควรมีการลดปริมาณนักเรียนในหลักสูตรฯ ต่อห้องเรียนให้มีปริมาณน้อยลง เพื่อเพิ่มโอกาสและพื้นที่ในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ค้นหา ทดลองปฏิบัติ รวมไปถึงลดอัตราส่วนการสอน

ด้วยการบรรยายต่อคาบเรียนให้หน่อยลง นอกจากนี้ควรมีการเพิ่มการเรียนรู้ทักษะเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ในประเด็นสุดท้ายผู้วิจัยได้สอบถามถึงทัศนคติต่อแนวทางการพัฒนาการศึกษาโดยภาพรวม ครูผู้สอนวิชา Self-Directing และครูผู้สอนวิชาภาวะผู้นำได้แสดงทัศนะว่า การศึกษาควรมีการมุ่งเน้นพัฒนา ลักษณะอุปนิสัย และทักษะความสามารถเชิงสมรรถนะ (Soft Skill) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทั้งนี้ครูผู้สอนวิชาภาวะผู้นำยังได้เสนอว่าควรมีการปฏิวัติการณระบบการศึกษาโดยการนำของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้ที่มีความรู้เรื่องการศึกษา ในขณะที่ครูผู้สอนวิชาพลโลกได้แสดงทัศนะว่า การศึกษานั้นควรมีการสอดแทรกทักษะที่ใช้งานได้จริงลงไปในทุก ๆ สาขาวิชา

5. การอภิปรายผล บทสรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปและอภิปรายผลคุณสมบัติผู้นำยุคใหม่

การศึกษาคุณสมบัติของผู้นำยุคใหม่ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการในปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่คนในปัจจุบันต้องการมากที่สุดคือ ผู้นำที่ไม่มองว่าตนเองเก่งที่สุด นอกจากนั้นยังควรจะเป็นผู้ฟังที่ดี เปิดรับให้ผู้อื่นมีส่วนร่วม และเปิดรับความคิดของผู้อื่น พร้อมกับมีวิสัยทัศน์ที่ผู้อื่นสามารถมีส่วนร่วม มีอุดมการณ์ สามารถสร้างบารมี (Charisma) มีบุคลิกภาพที่ดี และมีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน กล่าวคือเป็นผู้นำที่ไปมุ่งคน หรือมุ่งงานมากเกินไป มีความเสียสละ ื่อเพื่อกล้าแสดงออก และมีความกล้าตัดสินใจ ในขณะที่เดียวกันจากการศึกษาายังพบว่า มีทักษะ 3 ประการหลักที่ผู้นำยุคใหม่จำเป็นต้องมีได้แก่ ทักษะในการวางแผนงาน การคิดวิเคราะห์ จัดระบบ และกระบวนการคิด รวมไปถึงประเมินสถานการณ์ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะในการสื่อสารสองทาง นอกจากนี้การศึกษายังชี้ให้เห็นว่า ผู้นำยังต้องมีความรู้อย่างถ่องแท้ในงานที่เองทำ มีทักษะการสร้างแรงบันดาลใจ มีทักษะการบูรณาการ และวิจัยพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว มีทักษะในการใช้โปรแกรมประยุกต์ (Application) และมีทักษะในการปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสารอย่างประสิทธิภาพ

5.2 สรุปและอภิปรายผลการศึกษาค้นคว้าพัฒนาการด้านภาวะผู้นำของนักเรียน ในหลักสูตรฯ

การศึกษาค้นคว้าถึงพัฒนาการด้านภาวะผู้นำของนักเรียนในหลักสูตรฯ ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ข้อค้นพบที่เห็นได้ชัดต่อพัฒนาการด้านภาวะผู้นำของนักเรียนในหลักสูตรฯ ที่เห็นได้ชัดที่สุดได้แก่ นักเรียนทุกคนลงความเห็นว่าพวกเขามีพัฒนาการที่เด่นชัดมากที่สุดคือการเข้าใจตนเอง พร้อมกับมีความสามารถในการนำผู้อื่น (ภาวะผู้นำ) มีทักษะในการตัดสินใจ ทักษะ และกระบวนการคิดที่เป็นระบบ ทักษะในการทำงานกับสถานการณ์จริง และทักษะการแก้ปัญหา ในขณะที่กลุ่มของผู้ปกครองของนักเรียนที่จบจากหลักสูตรมีความเห็นว่า นักเรียนที่จบจากหลักสูตรว่าพัฒนาการที่เด่นชัดมากคือ นักเรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องของสังคมส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการเมือง การปกครอง และเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้างต่อสังคม อีกทั้งยังมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ทั้งในทางวิชาการ และประสบการณ์ชีวิต

5.3 แนวทางการพัฒนาหลักสูตร SG Leader

5.3.1 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

การเรียนการสอนหลักสูตรผู้นำ ในโรงเรียนเซนต์คาเบรียลได้ทำการเรียนการสอนมาร่วมทศวรรษในรูปแบบการเรียนการสอนแบบ “Pilot Classroom” กล่าวคือ จัดการเรียนการสอน 1 ห้องเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 อันนำมาซึ่งข้อดีที่ได้มากกว่ากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการเรียนการสอนว่า โรงเรียนเซนต์คาเบรียลควรจะมีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรผู้นำนี้ให้กับนักเรียนในทุกห้องเรียนซึ่งนับเป็นข้อค้นพบแรกสำหรับแนวทางพัฒนาหลักสูตรฯ

ในขณะเดียวกันแนวทางพัฒนาหลักสูตรฯ ที่ได้จากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสำคัญต่อแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฯ ที่ได้มาจากการศึกษา คือความจำเป็นของการต้องมีรูปแบบ หรือแนวทางหลักในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ผู้นำของหลักสูตร อันเนื่องมาจากในปัจจุบันรูปแบบ และแนวทาง รวมไปถึงคุณลักษณะของผู้เป็นที่พึงประสงค์ของสังคมนั้นมีมาก ส่งผลให้ผู้สอนนั้นมีความสับสน และมีภาพการพัฒนาที่แตกต่างกันออกไป นำมาซึ่งการพัฒนาผู้เรียนที่ไม่ต่อเนื่อง หากแต่เป็นการพัฒนาไปพร้อมๆ กัน

แบบไม่มีทิศทางหรือรูปแบบที่ชัดเจน และไม่มีเป้าหมายของการพัฒนานั้น อาจส่งผลต่อการพัฒนา หรือการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ไม่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดได้นอกจากแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจนแนวทางพัฒนาหลักสูตรที่ได้จากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้คือ ความจำเป็นที่จะต้องมีการวัดผลที่เป็นรูปธรรมเพื่อหลีกเลี่ยงความเป็นอัตวิสัยของผู้ประเมินซึ่งถือว่าเป็นเรื่องหลีกเลี่ยงได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประเมินพัฒนาการ คุณลักษณะ หรือพฤติกรรม ด้วยเหตุนี้กระบวนการวัดผลที่เป็นรูปธรรมเพื่อติดตามพัฒนาการของผู้เรียนมีความจำเป็น

สืบเนื่องจากประเด็นความจำเป็นที่จะต้องมิติศทางหรือรูปแบบที่ชัดเจน และเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาผู้เรียน จากการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยยังได้ค้นพบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรอีกประการหนึ่ง นั่นคือความจำเป็นของการพัฒนาผู้สอนให้ก้าวทันกระแสสังคม และนวัตกรรมอยู่ตลอดเวลา เพื่อนำความเข้าใจที่ตรงกับยุคสมัยมาพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้หน้าที่ใช้ได้จริงในสถานการณ์ปัจจุบัน

ในประเด็นถัดมาผู้วิจัยได้ค้นพบแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนหลักสูตรฯ หลายประการจากการศึกษาในครั้งนี้ หลักสูตรควรจัดให้มีการเรียนการสอนหลักสูตรฯ ผ่านกระบวนการเรียนแบบสมมุติสถานการณ์ เหตุการณ์ต่างๆ รวมไปถึงการศึกษาผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง หรือเสมือนจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกร่วม (Engagement) โดยจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการเรียนในรูปแบบดังกล่าวจะสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ และถอดบทเรียนจากเสมือนจริงได้ และสามารถสร้างการพัฒนาคุณลักษณะ และทักษะในหมู่นักเรียนในระยะยาว ทั้งนี้ยังเป็นการสนับสนุนพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการพัฒนาการปรับตัวต่อสถานการณ์ภายนอกหรือสถานการณ์จริงได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การจำลองเหตุการณ์ หรือการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงหรือเสมือนจริงนั้นจะนำมาซึ่งโอกาสในการจะตัดสินใจผิดพลาด หรือกระทำบางอย่างผิดของผู้เรียน ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ทั้งในประเด็นของการเป็นผู้ที่ไม่มองว่าตนเองเก่งที่สุด รวมไปถึงการพัฒนาคุณลักษณะที่ยืดหยุ่นไม่มุงคนหรือมุงงานมากเกินไปของผู้เรียน และทำให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะ ทักษะ และพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการพัฒนาการปรับตัวต่อสถานการณ์ภายนอก

นอกจากนี้หลักสูตรยังควรมุ่งเน้นให้การเรียนรู้ในหลักสูตรผ่านกระบวนการกลุ่ม เพื่อสนับสนุนทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม และส่งเสริมทักษะการสนับสนุนผู้อื่น

รวมไปถึงส่งเสริมทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มอันเป็นทักษะที่จำเป็นของการเป็นผู้นำ

เมื่อก้าวถึงรายละเอียดในการจัดการเรียนการสอนแล้ว หนึ่งในแนวทางการพัฒนาการกระบวนการสอนที่ได้มาจากข้อค้นพบจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ความจำเป็นของการให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกระบวนการชี้แนะแบบช่วยเหลือ (Help Coaching) รวมไปถึงการให้ข้อเสนอแนะ และการวิพากษ์วิจารณ์เชิงบวก (Positive Feedback) ทั้งจากผู้สอน และจากเพื่อนร่วมชั้นเรียน โดยจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ทักษะการชี้แนะแบบช่วยเหลือเป็นหนึ่งในทักษะที่จำเป็น และเป็นที่ต้องการจากตัวผู้นำในองค์กรต่างๆ ยิ่งไปกว่านั้นการชี้แนะแบบช่วยเหลือยัง และการวิพากษ์วิจารณ์เชิงบวกสามารถสนับสนุน และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืน นอกจากนี้ความจำเป็นของการถอดแตรกทักษะการชี้แนะแบบช่วยเหลือแล้ว หนึ่งในทักษะที่จำเป็นต้องถอดแตรกลงไปในการสอนหลักสูตรฯ นั้นคือความจำเป็นของการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Thinking) ซึ่งถือเป็นทักษะที่จำเป็น และที่ต้องการของการเป็นผู้นำทั้งนี้ทักษะดังกล่าวเป็นไปตามทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำยุคใหม่

ในขณะที่เดียวกันหลักสูตรฯมีความจำเป็นที่จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอความคิด หรือมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นมากกว่าการพูด เป็นเหตุมาจากการศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นชัดเจนว่าหลักสูตรฯได้ให้ความสำคัญกับการนำเสนอความคิดของผู้เรียนผ่านการพูดอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสามารถค้นพบได้จากการที่ผู้เรียนและผู้ปกครองของนักเรียนทุกคนได้แสดงทัศนะว่าหนึ่งในพัฒนาการที่เห็นได้ชัดจากการเรียนหลักสูตรฯ คือทักษะการพูด ที่มีลำดับขั้น และมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามการมุ่งเน้นพัฒนาทักษะการพูดเป็นหลักนั้น ทำให้ผู้เรียนบางกลุ่มไม่สามารถมีโอกาสนำเสนอความคิด พัฒนาความคิด รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนซึ่งส่งผลต่อโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนที่ลดลง ดังนั้นหลักสูตรฯ ควรจัดให้ผู้เรียนมีโอกาสได้นำเสนอความคิดในรูปแบบอื่นมากขึ้น อาทิเช่น การเขียน

ในขณะที่เดียวกันการเสริมสร้างตรรกะ และระบบความคิดที่เป็นระบบ มีเหตุมีผลได้เป็นหนึ่งในข้อค้นพบที่เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรฯ จากการแสดงทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับหลักสูตรฯ ได้ชี้ให้เห็นถึงการที่หลักสูตรฯยังไม่ได้พัฒนา หรือเสริมสร้างตรรกะ และระบบความคิดที่เป็นระบบให้ผู้เรียน

ได้มากเท่าที่ควร

นอกจากนี้คณะผู้ทรงคุณวุฒิ และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตรฯ ยังได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่หลักสูตรฯ จะต้องมีการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน มีทักษะการค้นคว้า และคิดต่อยอด (Research and Development) และการมีความคิดสร้างสรรค์

โดยการพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนนั้นข้อค้นได้ชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรฯ ควรทำการเรียนการสอนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ผู้นำในแขนง หรือตามความถนัด และความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อตอบสนองต่อกระแสความเป็นปัจเจกนิยมที่สูงขึ้นของสังคม อีกทั้งการพัฒนาให้ผู้ผู้นำแต่ละคนมีความสามารถเฉพาะด้านนั้นยังตรงตามทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำยุคใหม่

ข้อค้นพบในประเด็นสุดท้ายที่ได้มาจากการศึกษาในครั้งนี้คือความจำเป็นที่หลักสูตรฯ จะต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้เกิดคุณลักษณะความเป็นบุคคลที่มีความคิดที่ดีจากภายใน พร้อมกับทำการเรียนการสอนที่เอื้อ หรือสนับสนุนให้เกิดความซื่อสัตย์ในหมู่ผู้เรียน และเพิ่มการเรียนการสอนวิชาเจริญสติด้วย

5.3.2 แนวทางการพัฒนาเนื้อหาหลักสูตร SG Leader

ในการศึกษาในครั้งนี้ยังมีข้อค้นพบที่เป็นข้อค้นพบที่สำคัญต่อแนวทางการพัฒนาเนื้อหาการเรียนการสอน กล่าวคือจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าหลักสูตรฯ ยังมีจำเป็นที่จะต้องเพิ่มเนื้อหาอีกหลายประการ

เนื้อหาหลักสูตรฯ ควรมุ่งเน้นการพัฒนาลักษณะ อุปนิสัย และทักษะเชิงสมรรถนะ (Soft Skill) อันเนื่องมาจากอุปนิสัย รวมไปถึงทักษะเชิงสมรรถนะ นั้นใช้เวลาในการพัฒนาเรียนรู้ยาวนาน กล่าวคือ การจะสร้างอุปนิสัย และทักษะเชิงสมรรถนะ อันเกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำนั้นใช้เวลาพัฒนานาน จึงมีความจำเป็นที่การจัดเนื้อหาหลักสูตรนั้น ควรเน้นการพัฒนาลักษณะอุปนิสัย และทักษะเชิงสมรรถนะในช่วงขั้นแรกๆ ของการจัดการการศึกษาหลักทำให้เกิดการพัฒนาลักษณะอุปนิสัย และทักษะเชิงสมรรถนะอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

การศึกษาในครั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาของหลักสูตรฯ และผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาหลักสูตรฯ กับทฤษฎี และกรอบแนวคิดทางคุณลักษณะผู้นำ และภาวะผู้นำ ผนวกกับทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตรฯ นั้น ทำให้ผู้วิจัย เห็นได้ว่าหลักสูตรฯ ยังมีอีกหลายศาสตร์ที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพ คุณลักษณะ

ทักษะ ของการเป็นผู้นำที่ควรถูกเพิ่มเข้าไปในหลักสูตรฯอันได้แก่ 1) การเจริญสติ 2) สังคมวิทยา 3) เศรษฐกิจใส่ใจ (Care Economy) 4) ทักษะในการสืบค้นและใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ และมีวิจารณญาณ 5) ทักษะในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี 6) ทักษะการสื่อสารสองทาง 7) ทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า 8) ทักษะการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 9) ทักษะการบริหารความเสี่ยง 10) ทักษะการตัดสินใจ 11) บุคลิกภาพที่ดี 12) ความสามารถในการเข้าใจตนเอง

ในประเด็นถัดมาการศึกษาครั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดชี้ให้เห็นว่าหนึ่งในคุณลักษณะของผู้นำที่มีความจำเป็นต่อการเป็นผู้นำ และส่งผลต่อความสามารถในการนำผู้ตามคือ บารมี (Charisma) ของผู้นำ ด้วยเหตุนี้หลักสูตรควรมีการจัดเนื้อหาในการสร้างพฤติกรรม หรือทักษะที่เกี่ยวข้องต่อการสร้างบารมีของผู้เรียน อาทิเช่น ทักษะในการบริหารจัดการ ทักษะการตัดสินใจ ความกล้าได้กล้าเสีย ความกล้าเปลี่ยนแปลง และการมีความคิดริเริ่ม และการมี และแสดงออกซึ่งความจริงใจต่อผู้อื่น

นอกจากบารมีแล้วหนึ่งในทักษะที่ควรถูกบรรจุลงในเนื้อหาของหลักสูตรฯ คือ ทักษะในการสร้างแรงบันดาลใจ จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าหนึ่งในประเด็นที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นต่อผู้นำ ของผู้ตามนั้นคือความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ ทั้งนี้จากการศึกษาของพิมพ์ใจ อุ่นบ้าน (2555) ที่ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำด้านการส่งเสริมสุขภาพ ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขที่ได้นำเสนอองค์ประกอบภาวะผู้นำด้านการส่งเสริมสุขภาพของพยาบาลวิชาชีพที่มาปฏิบัติงานทั้งหมด 6 องค์ประกอบ

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัย

(1) การศึกษาครั้งนี้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นหากสามารถจัดให้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งแบบกลุ่ม และแบบเดี่ยว

(2) ควรมีการสรรหาผู้ให้ข้อมูลที่มาจากช่วงวัยที่แตกต่างกัน รวมไปถึงมีภูมิหลังทางการศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อที่จะได้ฉายภาพของสังคมได้กว้างและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

5.4.2 ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรศึกษาเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดทางภาวะผู้นำ หรือคุณลักษณะผู้นำอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- บุษยา วีรกุล. (2558). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมและพัฒนาเอกสารวิชาการ สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- โรงเรียนเซนต์คาเบรียล. (2560). *แผนพัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนเซนต์คาเบรียล ปีการศึกษา 2561-2565*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนเซนต์คาเบรียล. Unpublished manuscript.
- สถาบันรักลูก เลิร์นนิ่งกรุ๊ป. (2553). *EF พัฒนาคุณลักษณะเด็กไทยในศตวรรษที่ 21*[Web log message]. สืบค้นจาก <https://www.rlg-ef.com/ef-พัฒนาคุณลักษณะเด็กไทย/>
- อภิรัตน์ กังสดารพร. (2556). *ภาวะผู้นำของอธิการบดีกับประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทย*. ปทุมธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Bernard M. Bass, Ronald E. Riggio. (2006). *Transformational Leadership* (2nd revised). New Jersey: Psychology Press.
- Blake, R. R., & Mouton, J. S. (1964). *The managerial grid*. Houston, TX: Gulf Publishing.
- Fidler, Devin, and Marina Gorbis. (2011). *Future work skills 2020*. Palo Alto: Institute for the Future for University of Phoenix Research Institute. Retrieved from Institute For the Future website <http://www.iff.org/futureworkskills/>
- James M. Burns. (2007). *Transforming Leadership*. New York: Grove/Atlantic, Inc.
- Petrash, J. (2002). *Understanding Waldorf Education*. Maryland: Gryphon House.
- Schaeffer, L. D., Schultz, A.M., & Salerno, J.A. (2009). *HHS in the 21st Century: Charting a new Course for a Healthier America*. Washington (DC): National Academies Press.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. New Jersey: John Wiley & Sons.